

Seitsemän kertaa demokratia – Samoilla lauteilla 2010

Suomalaisen kansanvallan tuotekehitystä

Johdanto

“Poliittiset kysymykset ovat aivan liian vakavia jätettäväksi ammattilaisille.”

- Hannah Arendt

Viimeiset pari vuotta ovat olleet kylmää kyytiä suomalaiselle kansanedustuslaitokselle. Päättäjät vasemmalta oikealle ovat jääneet kiinni housut kintuissa, kun omassa piirissä sopivat käytöstävät eivät kestäkään ulkopuolisten tarkastelua. Vallan ja rahan epäterveet liitot ovat syöneet kansalaisten luottamusta järjestelmään.

Kuluttajakansalaiset haluavat yhä tiukempaa tuotetakuuta ja kuluttajansuojaa myös äänestyspöytäkirjoissaan. Järjestelmä, jossa vaaleilla valitut edustajat sopivat vaalien jälkeen suljettujen ovien takana valtakunnan suunnasta, ei tunnu houkuttelevalta.

Kansalaiset ovatkin kääntyneet uudessa tilanteessa kohti vertaisiaan. Luottamustutkimuksissa on havaittavissa selkeä trendi: samalla kun luottamus instituutioihin horjuu, usko vertaisiin – ihmisiin, kuten ´me´ – kasvaa. Vertaiset nostavat päätään virkamiesten ja ammattitoimittajien rinnalla avun, tiedon ja neuvojen lähteinä. Edustukselliseen demokratiaan kohdistuva pettymys ei näin tarkoitakaan politiikan hylkäämistä. Päinvastoin. Kun politiikan tekemisessä korostuvat ympärillämme olevat ihmiset, haluamme enemmän politiikkaa elämäämme.

Edustuksellisen demokratian uudistamisen rinnalla tarvitaan uudistavaa ajattelua yksilön ja yhteiskunnan suhteesta. Tarvitaan politiikkaa, jossa kansalaisten kulutus ja yhteistoiminnan tavat heijastuvat nopeammin politiikan suuntaan. Poliittinen koneisto tarvitsee parempia tapoja kerätä tietoa ja kääntyä kansalaisten asiantuntemuksen puoleen. Havainnot siitä, missä ja miten ihmiset haluavat vaikuttaa, vaativat meitä tekemään politiikasta arkipäiväisempää.

Arkipäiväistäminen ei tarkoita triviaaliutta, vaan jatkuvuutta, itseäänselvyyttä ja kytkeytymistä päivittäiseen elämään. Ihmiset haluavat osallistua ja vaikuttaa, mutta itse valitsemillaan tavoilla ja silloin, kun se heille sopii. Tapauskohtaiset, usein lyhytkestoiset osallistumistavat vahvistuvat jo nyt – ilman julkista tukea.

Ilman määrätietoista reagoitua osallistuminen polarisoituu. Menestyjät kokevat osallistumisen helpoksi ja luontevaksi. Tulo- ja koulutustason ohella myös kansalaispätevyyden kokemus ja tietotaito vaikuttavat ihmisten osallistumiseen. Toisaalla poliittinen voimattomuus lisää apatiaa ja luo pohjaa vastakkainasettelulle. Vaikuttamisen ja menestyksen kokemukset jakautuvat yhä epätasaisemmin.

Julkisella vallalla on velvollisuus tukea ja kehittää ihmislähtöisiä osallistumisen tapoja. Arkipäiväisemmässä politiikassa on yhdessä ajattelun ja päättämisen lisäksi kyse ihmisten henkisen ja sosiaalisen pääoman, oman elämän pystyvyyden ja onnellisuuden vahvistamisesta. Ilman ihmisten aktiivista osallistumista tulevaisuus on harmaa ja epädemokraattisesti määritetty.

Politiikka on liian tärkeää jätettäväksi ammattilaisille.

Tämä puheenvuoro on Ajatuspaja e2:n ja Demos Helsingin järjestämän Sauna 2010 -tulevaisuuskurssin tulos. Kurssilla kehitettiin yhdessä tutkijoiden ja toimijoiden yhteistyönä osallistumisen ja vaikuttamisen edellytyksiä parantavia toimenpiteitä. Tämä raportti esittelee näistä toimenpiteistä seitsemän.

Toimenpiteet eivät yksin pelasta suomalaista kansanvaltaa. Eri näkökulmista ne kuitenkin kuvaavat sitä kansalaisuuden muutosta, johon meidän on yhteiskuntana pakko vastata.

Kansalaisyhteiskunnan tuotekehitykseen paneutui 30.–31.8.2010 Tuusulan Gustavelundissa järjestetyssä Saunassa viisikymmentä päättäjää, tutkijaa ja tekijää yhteiskunnan eri sektoreilta. Kursin osallistujalista on liitteenä. Sauna 2010 -kurssin pääyhteistyökumppaneita olivat oikeusministeriön demokratia- ja kieliasioiden yksikkö, kansalaisyhteiskuntapolitiikan neuvottelukunta sekä Suomen Kuntaliitto. Kurssia tukivat Tanquesmedjan Lokus ja Sisäasianministeriön oikeusyksikkö.

SAUNA 2010 Toimenpiteet

---

1) Kykypankki

Kykypankki on paikka, jossa yksilöllinen osaaminen valjastetaan yhteiskunnan kehittämiseen. Pankki tarjoaa ihmisille tai yhteisöille mahdollisuuden rekisteröityä haluamiensa yhteiskunnallisten kysymysten tai palveluiden asiantuntijoiksi, informanteiksi. Informantteja yhdistää halu kehittää kiinnostuksen kohteitaan. Monipuolinen asiantuntemus rakentuu pankissa käyttäjien antamien tietojen pohjalta: esimerkiksi leikkipuistojen kehittäjiä voi löytyä niin lapsiperheiden vanhemmista, liikunnanohjaajista kuin rakentamisen ammattilaisistakin.

Kykypankin tärkeimpiä hyödyntäjiä ovat osallistavaan suunnitteluun koulutetut virkamiehet. Osallistavasta suunnittelusta ja käyttäjäkokemuksen korostamisesta tehdään vakiokäytäntö kaikilla hallinnonaloilla. Virkamiehiä koulutetaan hakemaan pankista kulloinkin käsittelemäänsä kysymystä vastaavaa asiantuntijatietoa. Kunnat ja kansalaisjärjestöt myös hakevat systemaattisesti uusia asiantuntijoita pankkiin.

Asiantuntijat ja suunnittelijat kokoontuvat ongelmiensa ympärille niiden kannalta tarkoituksenmukaisessa ympäristössä; asiantuntemusten törmäyttäminen voidaan järjestää leikkipuistossa tai verkossa.

Tilanteesta riippuen yhteistyö voi kestää pidempään tai olla hetkittäistä. Kykypankki monipuolistaa hallinnon ja politiikan käytettävissä olevaa informaatiota. Ihmisille se antaa mahdollisuuden vaikuttaa itselle tärkeisiin kysymyksiin omassa lähiympäristössä.

Suurin osa suomalaisista haluaa vaikuttaa elinympäristöönsä. Itseilmaisun ja yksilön osallistumisen mahdollisuudet ovat yhteydessä yksilöiden onnellisuuteen. Nyt monet kokevat, ettei heidän äänensä kuulu. Vaikka ihmisten luottamus politiikkaan olisikin kateissa, kiinnostus oman ympäristön yhteisiin asioihin ei ole kadonnut. Vaikuttamishalun ja nykyisten rakenteiden välisen epäsuhdan korjaamiseksi tarvitaan ihmisten ehdoilla toimivia osallistumisen väyliä. Omaan elinympäristöön vaikuttamisesta tulee tehdä arkipäiväistä. Kykypankki on tapa mahdollistaa jatkuva, itsestäänselvydeksi kehittyvä vaikuttaminen.

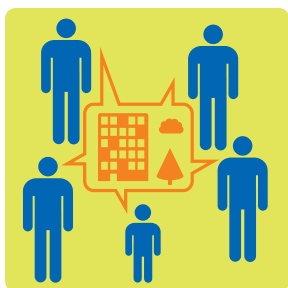
Kenellä ratkaisun avaimet

- Kunnat
- Virkamiehet (erityisesti yhdyskuntasuunnittelusta ja kunnallispalveluista vastaavat)
- Suomalaiset

Vuonna 2011 on tehtävä

- Osallistavan suunnittelun koulutus käyntiin.
- Oikeusministeriö kokoaa työryhmän rakentamaan asiantuntijapankki-portaalia.

2) Naapurineuvosto

Vastuuta ja valtaa oman lähiympäristön asioissa vahvistetaan naapurineuvostoilla. Naapurineuvosto on väline, jolla asukkaat kehittävät omaa asuinalueitaan parantavia ratkaisuja ja joissa paikallisen tiedon ja taidon merkitys on ensisijaista. Naapurineuvostojen kautta

jaetaan vuosittain kasvava osuus kunnan rahoista. Naapurineuvosto soveltuu erinomaisesti viihtyvyyttä, vertaistoimintaa ja yhteisiä tiloja lisääviin hankkeisiin. Toteutettavat projektit vastaavat paikallisiin ongelmiin ja toiveisiin ja ylittävät kaupungin organisaation perinteiset toimialarajat. Naapurineuvostoon kutsutaan puolet osallistujista alueen yrityksistä, järjestöistä ja asiantuntijoista. Loput valitaan satunnaisotannalla alueen asukkaista. Naapurineuvoston toimintaa ohjaa, ei johda, puolueeton neuvottelija.

Virkamiehistö tarjoaa työskentelyn tueksi faktoja alueen asuntokannasta, ympäristöstä, sosiaalisesta koostumuksesta, siitä minkälaisia ongelmia kaupungin näkökulmasta alueella esiintyy (jonot palveluihin, puuttuvat palvelut, rikollisuus, ilkeä, jne.). Tilastotiedon lisäksi naapurineuvoston jäsenet selvittävät itse ongelmien paikallisia taustoja ja sen jäsenet keräävät lisätietoa haastattelemalla naapureitaan, koiranulkoilutustuttaviaan, lapsiaan, näiden kaveriteita, naapuritalon mummoa, huoltoyhtiön kaveria, jne. Naapurineuvosto on avoin prosessi kaikille alueen asukkaille. Tapaamiset järjestetään matalan kynnyksen paikoissa, mahdollisimman monenlaisissa elämäntilanteissa oleville ihmisille sopivina ajankohdina. Lisäksi suunnitelmat avataan kommentoitavaksi wiki-alustalle. Naapurineuvoston osallistujat kuulevat eri alojen asiantuntijoita ennen kuin tekevät ratkaisunsa.

Jotta naapurineuvostosta kehittyä merkittävä osa kunnallista päätöksentekoa, se tarvitsee resursseja. Menettelyllä on pystyttävä tuottamaan näkyviä ja koettavia vaikutuksia lähiympäristöön. Tavoitteena on, että vuonna 2030 joka kymmenes kunnan euro jaetaan osallistuvan budjetoinnin kautta.

3) Julki-Suomi

Julkisten toimijoiden keräämä tieto meistä kuuluu meille. Toistaiseksi Suomessa ei ole ollut avoimen julkisen datan hyödyntämiseen opastusta tai käytäntöjä. Lähes jokainen hallinnon organisaatio tuottaa dataa, joka voisi hyödyttää kansalaisia, liike-elämää ja myös muita hallinnon organisaatioita. Avaamalla tietovarannot kaikkien käyttöön on mahdollista löytää uusia ja yllättäviä kumppanuuksia. Kansalaisyhteiskunnan ja liike-elämän toimijat voivat käyttää julkista dataa uusiin sovelluksiin, jotka helpottavat kansalaisten jokapäiväistä elämää. Avoin data tarjoaa myös suunnattoman määrän mahdollisuuksia prosessien automatisointiin sekä kansalaisten yhteistoimintaan. Tieto on valtaa ja valta luo toimintaa.

Seuraava hallitus sitoutuu avaamaan julkiset tietovarannot kaikkien käytettäväksi teemalla Julki-Suomi. Lainsäädäntöä ja ohjeistuksia muutetaan siten, että tiedon laillinen, tekninen ja maksuton uudelleenkäytettävyys on lähtökohtainen periaate – sanalla sanoen julkisesta tiedosta tehdään myös

Mihin kehityskulkuun vastaa

- Kaikkietävän kunnan aika on ohi.
- Monimuotoistuvassa yhteiskunnassa ikä, sukupuoli ja sosio-ekonomisen asema kertovat yhä vähemmän ihmisen haluista ja tarpeista.
- Kaupungeissa tarvitaan uusia välineitä luottamukseen perustuvien lähiyhteisöjen rakentamiseen.

Kenellä ratkaisun avaimet

- Suomen Kuntaliitto
- Kaupunginosayhdistykset
- Oikeusministeriö
- Pilottikunnat

Vuonna 2011 on tehtävä

- Oikeusministeriön työryhmä suunnittelee mallin naapurineuvostoille.
- Avoin haku pilottikunnille. Pilottikunniksi hakevat kunnat ilmoittavat hakemuksissaan myös taloudelliset mallinsa.
- Oikeusministeriö ja Suomen Kuntaliitto järjestävät ensimmäisille kunnille koulutusta.
- Kunnat allokoivat tietyn rahamäärän jaettavaksi naapurineuvostojen kautta.
- Ensimmäiset kokeilut toteutetaan.

avointa. Internetiin voidaan perustaa julkisen tiedon kirjastoja, joista kansalaiset, yritykset ja muut organisaatiot voivat kerätä tarvitsemaansa tietoa.

Avaamalla tietovarannot voidaan kehittää myös julkisia palveluita. Avoin data mahdollistaa aktiivisemmän julkisen sektorin ja kansalaisten yhteistyön. Perinteinen yhtenäis palveluiden suunnittelutapa ei enää sovi kaikille: ihmisillä on tarve ja halu saada palveluita, jotka sopivat juuri heille itselleen. Tarpeet ovat eriytyneet ja ihmisillä on entistä enemmän valmiuksia vaatia ja vaikuttaa palveluihin. Avoimet tietoverkot vastaavat myös tähän tarpeeseen. Tietoverkkojen avaaminen ei tarkoita siis vain yksisuuntaista julkiselta yksityiselle -linjaa, vaan esimerkiksi palveluita käyttävät ihmiset voidaan nähdä palveluiden aktiivisina kehittäjinä.

Myös sosiaali- ja terveyssektoreilla edistetään valtakunnallisen sähköisen potilastietokannan käyttöönottoa. Tällä hetkellä terveyskeskuksissa, hammaslääkäreissä, neuvoloissa, sairaaloissa sekä päihde- ja mielenterveyslaitoksissa on käytössä tuhansia erilaista tietojenkäsittely- ja arkistointijärjestelmiä ja -tiedostoja. Tavoitteena on, että potilaskertomukset olisivat hoitavien lääkäreiden katsottavissa keskitetysti Internetin kautta. Lääkäreiden fyysinen sijainti tai

toimipaikka ei tämän jälkeen muodosta estettä hoidolle. Potilaalla ei useinkaan ole yksityiskohtaista tietoa hoidostaan, järjestelmän kautta potilaan tilanteesta saadaan parempi käsitys. Sähköistä potilastietokantaa voidaan laajentaa myös ambulanssien käyttöön, jolloin niillä on tietoa potilaasta jo matkalla hänen luokseen. Jatkossa jokainen pääsee myös itse katsomaan terveystietoja esimerkiksi internetin kautta.

Mihin kehityskulkuun vastaa

- Ihmisten halu osallistua demokratian rakentamiseen kykyjensä ja halujensa mukaan.
- Tiedon määrä ja hallinnon avoimuusperiaate.
- Kaikkitietävän valtion aika on ohi.
- Nykyajan häijyimmät ongelmat ratkaistaan kekeillä.

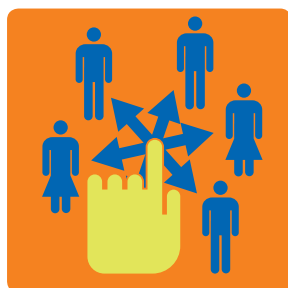
Kenellä ratkaisun avaimet

- Puolueet
- Kansalliset ja kunnalliset organisaatiot

Vuonna 2011 on tehtävä

- Kansalaisyhteiskunta käynnistää aiheesta laajamittaisen kampanjan.
- Virkamiestyönä kartoitetaan lainuudistuksen tarve.
- Puolueet ilmaisevat kantansa selvästi ennen vaaleja.
- Avoimen datan periaate kirjataan hallitusohjelmaan ja uudistustyöhön osoitetaan resursseja.
- Suomeen luodaan hallinnon avoimen datan selvitystoimisto.
- Pilottihankkeet käynnistetään.
- Avoimuusperiaatetta tuetaan järjestöille ja virkamiehille tarjotulla koulutuksella.

4) Yhden klikkauksen yhdistys

Oneclick.orgs on englantilaisen ajatuspajan alulle laittama avoimen lähdekoodin verkkoalusta, joka tarjoaa erilaisille ryhmille automaattisen päätöksentekorakenteen. Yhden klikkauksen yhdistys -alusta on One Click

Orgs -mallin suomalainen sovellus, joka mahdollistaa yhdistyksen perustamisen ja pyörittämisen yhdellä verkkoalustalla. Alusta tarjoaa ryhmille valmiit säännöt ja virallisen yhdistysrakenteen, jäsenrekisterin, äänestysjärjestelmän sekä päätösten automaattisen kirjaamisen.

Suomessa asioiden tekeminen yhdessä edellyttää yleensä rekisteröidyn yhdistyksen perustamista. Erotuksena kaveriporukasta vasta rekisteröity yhdistys voi perustaa pankkitilin, saada luvan rahankeräykseen tai vuokrata sopimusosapuolena tiloja. Ilman rekisteröimistä vastuu ei jakaudu, vaan yksittäiset ihmiset ovat vastuussa yhdessäkin tehdyistä päätöksistä. Yhdistyksen perustaminen hoituu jo nyt verrattain helposti Patentti- ja rekisterihallituksen internet-sivuilla. Rekisteröitymisen jälkeinen toiminta ja päätöksenteko jäävät kuitenkin vielä järjestön keskushenkilöiden harteille. Näiden ihmisten jättäytyessä pois järjestöjen toiminnasta katoaa usein myös niiden yhteinen muisti.

Yhden klikkauksen yhdistyksen tavoitteena on helpottaa ryhmän jäsenten osallistumista päätöksentekoon ilman ylimääräistä byrokratiaa. Suomessa malli rakentuu Patentti- ja rekisterihallituksen elektronisen rekisteröitymisen mahdollistavan alustan päälle. Helpon rekisteröitymisen ohella Yhden klikkauksen yhdistyksiä tuetaan tarjoamalla niille automaattinen sähköinen jäsenrekisteri ja jäsendemokratiaa tukeva helppo päätöksentekoalusta.

Mihin kehityskulkuun vastaa

- Kansalaisten halu toimia spontaanimminkin yhdessä.
- Julkisen vallan tarve löytää uusia kumppaneita.

Kenellä ratkaisun avaimet

- Patentti- ja rekisterihallitus
- Järjestöt

Vuonna 2011 on tehtävä

- Patentti- ja rekisterihallitus käynnistää selvitystyön Yhden klikkauksen yhdistys -alustan rakentamiseksi. Esimerkiksi oikeusministeriön demokraatiyksikkö yhdessä PRH:n kanssa valmistele alustan suomalaisten kansalaistoimijoiden käyttöön.
- Suuri suomalainen kansalaisjärjestö julistautuu Yhden klikkauksen yhdistys -mallin mukaisen päätöksenteon pilotiksi.

5) Vertaiskunta

Vertaiskunta on tulevaisuuden suomalaisen kunnan sisällä toimiva ulottuvuus, jossa hyvinvointia rakennetaan ihmisten välisellä tasavertaisella yhteistyöllä. Tulevaisuudessa yksilöllä on yhä useammin mahdollisuus

valita julkisen, vertaisyhteisön tai yksityisen toimijan tuottaman palvelun välillä. Aluksi vertaiskuntakokeilut täydentävät perinteisten palveluntarjoajien jättämien aukkoja tai toimintoja, joihin ihmiset eivät ole tyytyväisiä. Toiminnan vakiintuessa se ulottuu yhä laajemmalle.

Kunnat kartoittavat säännöllisesti alueellaan toimivia yhteisöjä ja etsivät aktiivisesti tapoja tukea niitä. Laajoja ihmisryhmiä tavoittavat instituutiot, kuten koulut, terveyskeskukset, neuvolat ja kutsunnat ohjaavat ihmisiä aktiivisesti heidän elämäntilanteitaan ja kiinnostuksiaan vastaavien vertaisryhmien pariin.

Vertaiskunnan suurin haaste on epäluulojen hälventäminen. Ilman toimivaa vuoropuhelua eri osapuolet toimivat ennakkoluulojen ja oletusten varassa sekä näkevät itsestään erilaiset toimijat kilpailijoina. Vertaiskunnan kasvulle on keskeistä rakentaa luottamusta vapaaehtoistoimijoiden, kansalaisjärjestöjen, yksityisten palveluntarjoajien ja kunnan työntekijöiden välille. Kunta on vetovastuussa luottamusverkostojen rakentamisessa. Mallia voidaan ottaa esimerkiksi Helsingin kaupungin vuorovaikutussuunnittelijoista.

Internetin ja informaation vapautumisen myötä ammattilaisten ja amatöörien ei-ammattilaisten väliset rajat ovat muuttuneet ja hämärtyneet. Koulutustason jatkuva nousu on yksi kehitykseen vaikuttavista syistä. Perinteisen asiantuntijuuden ja professionalismin haastaminen muuttaa myös palveluntarjoajien ja käyttäjien välistä suhdetta. Oman itsen kaltaisia ihmisiä kohtaan koettu luottamus, yksilöiden motivaatio oppia, kehittää asioita itse ja kertoa kokemuksistaan johtaa siihen, että suomalais-

set yhä useammin vastaanottavat tietoa tai palveluja vertaisiltaan ammattilaisen sijaan. Profiisien näkemykset haastetaan yhä useammin.

Samalla monikulttuuristen ja kansainvälistyvien suomalaisten palveluntarpeet moninaistuvat tavalla, johon julkiset ja yksityiset palveluntuottajat eivät kykene vastaamaan. Taidepainotteisen vegaanipäivähoidon järjestämiseen ei monikaan suomalainen kunta taivu. Esimerkit vertaisten kesken syntyneestä hyvinvoinnista vahvistavat kuvaa itsestä pätevänä toimijana: naapurin pyörittäessä seniorikerhoa myös oma pystyvyysuskomus vahvistuu.

Mihin kehityskulkuun vastaa

- Ihmiset luottavat entistä enemmän kaltaisiinsa.
- Professionalismin ja asiantuntemuksen virkamiesmonopolit ovat jo murtuneet.
- Kansainvälistyvässä ja monikulttuurisessa Suomessa palvelutarpeet monipuolistuvat.
- Julkisen talouden kriisiytyminen pakottaa vähentämään kuntien ja valtion henkilöstömäärää.
- Profiisien ja asiantuntemuksen monopolit vastaavat yhä huonommin ihmisten näkemyksiin hyvästä elämästä.

Kenellä ratkaisun avaimet

- Kunnat
- Kela
- Vertaisryhmät

Vuonna 2011 on tehtävä

- Yhdessä suomalaisessa kunnassa toteutetaan tutkimus, jossa ihmisiä haastatteleamalla kartoitetaan alueella olevat yhteisöt ja niiden toiveet sekä tarpeet.
- Pilottineuvola, jonka suunnittelevat terveydenhoitajat ja alueen vanhemmat yhdessä.
- Kela käynnistää selvitystyön tavoista ulottaa sairaanhoitokorvauskäytäntö ennaltaehkäisevän vertaistoiminnan tukemiseksi.
- Tehdään julkiseksi hyvin toimivan vertaisryhmän toimintaa.

6) Järjestöjen kevätsiivous

Suomalainen yhteiskunta ei tule toimeen ilman järjestöjä. Järjestöjen toimintatavat ja ihmisten halut kuitenkin etäännyvät toisistaan kaiken aikaa. Järjestöjen kevätsiivous -kampanjassa suomalaiset kansalais- ja etujärjestöt haastavat toisensa uudistumaan julkisesti. Haasteen vastaanottaminen edellyttää

omien työtapojen kriittistä ja rehellistä arviointia. Haastekampanjan tavoitteena on vanhentuneista käytännöistä poisoppiminen, jäsen- ja ihmislähtöisyyden lisääminen sekä demokratian vahvistaminen järjestöjen sisällä. Järjestöt kannustavat toisiaan kehittämään kevyitä ja avoimia toimintatapoja jär-

jestöjen johtamiseen ja päätöksentekoon.

Järjestöt ovat olennassa jäseniään varten. Ihmisten halu responsiivisempaan osallistumiseen pakottaa myös suomalaiset järjestöt uudistamaan toimintaansa

nopeasti. Yhä useampi meistä haluaa uudistaa ja muokata niitä yhteisöjä, joissa toimimme. Siellä, missä toiminnan rakenteet ovat liian hierarkkisia ja arvopohjat tarpeettoman jähmeitä, ei järjestötoiminta enää vastaa ihmisten tarpeita. Velvollisuus ja perinteet eivät enää riitä toimintatapojen perusteeksi. Suomalaisen kansalaisjärjestöjen arvostus ja vahva asema eivät säily, jos ne eivät kykene ylläpitämään yhteyttä jäseniinsä ja ihmisiin.

Ajatus Suomesta ilman järjestöjään ei houkuttele. Yhdistystoiminnan alusta lähtien järjestöt ovat paikanneet niitä hyvinvoinnin aukkoja, joihin julkinen sektori ei ole ulottunut. Työnjako, jossa järjestökenttä kantaa osansa syrjäytyneiden ja heikossa asemassa olevien tukemisesta, kuuluu suomalaisen yhteiskunnan kirjoittamattomiin sääntöihin. Ihmisten arjen ja kasvamisen tukeminen on hidasta. Päättäjien tukeen verrattuna järjestöjen olemassaolo takaa yhteiskunnan jatkuvuutta. Yhä useamman järjestön jäsenpohjan kaventuminen ja ikääntyminen ei ole merkittävä ainoastaan näille organisaatioille, vaan riski koko yhteiskunnan hyvinvoinnin kannalta.

Tällä hetkellä perinteinen järjestötoiminta ei ole

tunnettu luovuudestaan tai ennakkoluulottomuudestaan. Järjestöjen kevätsiivous -kampanja kannustaa järjestöjä kehittämään itsestään helposti lähestyttävämpiä ja ottamaan oppia toisiltaan. Haasteiden antaminen ja vastaanottaminen vahvistaa järjestötoimijoiden omaa merkityksellisyyden kokemusta. Avoimemmissa toimintatavoissa on kyse myös järjestöjen kyvystä kuunnella jäseniään ja vastata heidän tarpeisiinsa.

Mihin kehityskulkuun vastaa

- Ihmisten pitkäaikainen sitoutuminen järjestöihin on heikkenemässä.
- Omaan tekemiseen tilaa antavat yhteisöt vetävät yhä useampia puoleensa.
- Osallistumisen tavat muuttuvat, halu osallistua ei niinkään.

Kenellä ratkaisun avaimet:

- Kansalaisjärjestöt

Vuonna 2011 on tehtävä

- Nimekäs suomalainen etu- tai kansalaisjärjestö käynnistää haastekampanjan ilmoittamalla omista ihmisläheisyyttä parantavista toimenpiteistään ja haastaa toisen tärkeänä pitämäänsä järjestön.
- Pallo siirtyy seuraavalle ja sitä seuraavalle järjestölle. Oman haasteensa toteuttaneet järjestöt jakavat oppinsa muiden kanssa.
- Haasteeseen tarttuneet järjestöt arvioivat kampanjan yhdessä ja sopivat kampanjan jatkosta ja kehittämisestä.

7) Wikihallitusohjelma

Ensi kevään eduskuntavaalien jälkeen julkaistava vaihtoehtoinen hallitusohjelma on kansalaisten yhteinen voimannäyttö: joukko ihmisiä rakentaa politiikan agendaan neljäksi vuodeksi linjaavan ohjelman. Vertailukohtana on samaan aikaan Säätytalolla rakennettava virallinen hallitusohjelma. Wikihallitusohjelman tekevät yhteisistä asioista ja vaikuttamisen uusista muodoista kiinnostuneet ihmiset yhdessä. Pääsy on kaikille vapaa. Wikihallitusohjelma pyrkii todistamaan joukkoälyn käyttökelpoisuuden tuottamalla uskottavan ja vertailukelpoisen hallitusohjelman poliittiseen päätöksenteon ammattilaisista riippumatta.

Joukkoäly ja avoimesti kaikkien käytettävissä olevat ratkaisut eivät ole uusi asia. Wikipedian kaltaisista esimerkeistä tiedämme, kuinka massojen osaamisen ja innostuksen yhdistäminen helposti lähestyttävällä alustalla tuottaa sekä laadukasta että laajaa tietoa. Tämän havainnon kääntäminen vakiintuneeksi toimintamalliksi, jossa politiikka ja hallinto hyödyntävät joukkoälyä säännöllisesti, edellyttää näkyvää ja konkreettista avausta. Suomalaiset haastetaan mukaan tekemään kansallista malliesimerkkiä ja näyttämään suuntaa muulle maailmalle. Laajan ihmisjoukon laadukkaasti valmistelema wikihallitusohjelma osoittaa, ettei joukkoälyn soveltamisessa avoimeen yhteiskuntaan ole rajoja. Wikihallitusohjelman toteuttamista lähdetään selvittämään Sauna-kurssilaisten yhteisin voimin.

Mihin kehityskulkuun vastaa:

- Viestintäteknologian kehitys mahdollistaa joukkoälyn valjastamisen entistä paremmin.
- Edustuksellinen demokratia on murrosvaiheessa.

Kenellä ratkaisun avaimet:

- Sauna-kurssilaiset
- Nettiajan kansalaisyhteiskunta -työpajan osallistajat

Vuonna 2011 on tehtävä:

- Kootaan joukko kiinnostuneita ja sitoutuneita suomalaisia. Fasilitoidaan wikihallitusohjelman laatimiseen tähtäävä kirjoitusprosessi.

- Julkistetaan wikihallitusohjelma virallisten hallitusneuvottelujen aikaan.
- Haastetaan ensi vuonna aloittava hallitus miettimään, millä tavalla se käynnistää joukkoälyn hyödyntämisen hallituskautensa aikana.
- Käynnistetään ensimmäiset varjovaltuusto-ohjelmat kunnallispolitiikassa samalla periaatteella. Mahdollisuuksien mukaan käytetään hyväksi infrastruktuuriratkaisuja, joita Nettiajan kansalaisyhteiskunta -foorumilla osoitteessa www.mahdollista.fi rakennetaan useiden sovelluskehittäjien yhteistyönä.

Sauna 2010 -tulevaisuuskurssin osallistajat ja vetäjät:

Aaro Harju
Sivistysliitto Kansalaisfoorumi SKAF ry

Anne Alitolppa-Niitamo
Väestöliitto

Antti Poikola
HILA Open Oy

Charles Armstrong
One Click Orgs

Eeva Luhtakallio
Helsingin yliopisto

Erja Uosukainen
Palvelualojen ammattiliitto PAM ry

Helena Partinen
Nytyi Ry

Henrietta Grönlund
Kirkkopalvelut

Iikka Lovio
Stadin Aikapankki

Iikka Miettinen
Keskusta

Jouni Linkola
Tieto / Aalto-yliopisto

Juha Heikkala
Suomen Liikunta ja Urheilu SLU ry

Kaija Majoinen
Suomen Kuntaliitto

Kristiina Ruuskanen
Suomen Keskustanaiset ry

Leo Stranius
Luonto-Liitto

Marja Granlund
Valtiovarainministeriö

Marjaana Liukko
Suomen 4H-liitto

Markku Vuorensola
MTK ry

Merja Lehmuusaari
SAK ry

Merja Siltanen
Marttaliitto

Nelli Koivisto
Suomen Liikunta ja Urheilu ry

Niklas Wilhelmsson
Oikeusministeriö

Okko-Pekka Salmimies
Ulkoasiainministeriö

Panu Artemjeff
Sisäasiainministeriö

Pirjo Tulikukka
Helka ry

Pirkko Määttä
Suomenmaa

Päivi Kurikka
Suomen Kuntaliitto

Riitta Nieminen-Sundell
Sundell Insight Foresight

Riitta Särkelä
STKL

Saila Tykkyläinen
Oikeusministeriö

Sami Majaniemi
Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

Sari Aalto-Matturi
Oikeusministeriö

Sirkku Wallin
Aalto-yliopisto

Sirpa Koivu
Tampereen kaupunki

Tanu Heikkinen
Tehy ry

Tarja Honkalampi
Tehy ry

Tomi Kiilakoski
Tampereen yliopisto, Nuorisotutkimusseura

Torsti Kirvelä
Suomen Kuntaliitto

Tuomas Viskari
Suomen ylioppilaskuntien liitto

Ville Ylikahri
Vihreät, ViSiO

Olli Alanen
Demos Helsinki

Karina Jutila
Ajatuspaja e2

Leena Koivisto
Ajatuspaja e2

Tommi Laitio
Demos Helsinki

Aleksi Neuvonen
Demos Helsinki

Mikko Rissanen
Demos Helsinki

Tuula Tuomi
Demos Helsinki

Simo Vassinen
Demos Helsinki

Avoimesti lisensoitu julkaisu

Tämä teos on lisensoitu Creative Commons Nimeä 1.0 Suomi lisenssillä. Teoksen uudelleenkäytön yhteydessä pitää mainita julkaisun toimittajat (Demos Helsinki, Ajatuspaja e2). Nähdäksesi lisenssin vieraile <http://creativecommons.org/licenses/by/1.0/fi/> sivulla.

Valittu lisenssi tarkoittaa, että julkaisun sisältö on vapaasti käytettävissä, kunhan alkuperäislähteen viitataan. Ilman Creative Commons -lisenssiä kirjallisen julkaisun tekijänoikeudet rajoittaisivat sen käyttömahdollisuuksia. Kannustamme vastaavien sallivien lisensointikäytäntöjen laajempaa käyttöönottoa kaikilla yhteiskunnan aloilla.